

ORTADOğU GÜNDEMİ

9-15 Kasım 2020

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

ABD'nin bu ay içinde görevi bırakacağı açıklanan Suriye Özel Temsilcisi James Jeffrey, seçimleri kazanan Joe Biden'a, "Trump yönetiminin Orta Doğu politikalarını takip etmesi" tavsiyesinde bulundu. Jeffrey, "(Suriye'de) ne kadar asker sayımız olduğu konusunu liderimize tam açık etmemek için hep aldatmaca oyunları oynuyorduk. Suriye'deki asker sayımız Trump'ın 2019'da bırakma sözü verdiği 200 askerinin çok daha üzerinde." dedi. Jeffrey, Trump'ın ülkeden güçlerini çekeceğine dair defalarca açıklama yapmasına rağmen, her zaman orada küçük bir ekip tutmaya ikna edildiğini söyledi. Terör örgütü PKK'nın Suriye uzantısı olan YPG unsurlarının korunup korunmaması konusuna da değinen Jeffrey, "ABD Suriye'deki Kürtleri Türklere terk etti." şeklindeki iddiaya katılmadığını dile getirdi. Esad rejiminden, Rus paralı askerlerden ve IŞİD'den gelmesi muhtemel saldırılara karşı ABD'nin YPG/PKK'ya garanti verdiğini belirten Jeffrey, "Washington'da hiç kimse (Suriye'deki) Kürtlere, Türkiye'ye karşı askerî bir garanti vermedi." ifadesini kullandı. Seçimleri kazanan Joe Biden ve ekibine Suriye ve Irak konusunda tavsiyede de bulunan Jeffrey, "Yeni gelecek yönetime Trump yönetiminin Ortadoğu politikalarını sürdürmesini tavsiye ederdim." değerlendirmesinde bulundu.

Dışişleri Bakan Yardımcısı Sedat Önal ile Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Suriye Özel Temsilcisi Büyükelçi Aleksandr Lavrentyev'in başkanlık ettiği görüşmelerde, Anayasa Komitesinin çalışmaları bağlamında siyasi süreçteki son durum, Astana Süreci, İdlib ve sahadaki gelişmeler, Suriyeli sığınmacılar ve yerlerinden edilmiş kişilere ilişkin durumun yanı sıra terör örgütü PKK/YPG'nin faaliyetleri değerlendirildi. Bu konularda görüş alışverişinin yapıldığı görüşmelerde Türkiye'nin tutumu aktarıldı.

Suriyeli muhaliflerin kurduğu Geçici Hükûmetin Başkanı Abdurrahman Mustafa, Suriye'de sivilleri hedef alarak yerinden eden Esad rejimine destek olan Rusya'nın sponsorluğunda Şam'da düzenlenen mültecilerin geri dönüşü konulu konferansı değerlendirdi. Mustafa, mültecilerin dönmesinden önce güvenli ortamın sağlanması, uluslararası gözetim altında siyasi bir geçişin hayata geçirilmesi, tüm tutukluların serbest bırakılması, Rusya ve İran destekli yabancı milislerin ülkeden çıkarılması ve suçluların adalete teslim edilmesi gerektiğini belirterek konferansı "yeni bir hile" olarak tanımladı. Mustafa, "Katil rejime destek veren Rusya'nın, siyasi çözüm ve mültecilerin geri dönüşlerine garantör olması kabul edilemez." tespitinde bulundu.

• Suriye Rejimi

11-12 Kasım tarihlerinde Şam'da Rusya'nın girişimleriyle mültecilerin geri dönüşüyle ilgili uluslararası bir konferans yapıldı. Rusya, İran, Çin ve Lübnan'ın katıldığı konferansa Avrupa Birliği (AB) geriye dönüşlerin gerçekleşmesi için öncelikli olarak insanların gü-

venliğinin sağlanması gerektiğini vurgulayarak organizasyona katılmama kararı aldı. AB Dış Politikalar Sözcüsü Josep Borrell Suriye'deki durumun gönüllü şekilde bir geri dönüş için uygun olmadığını ve kimsenin geri dönüş için zorlanmaması gerektiğini söyledi. Konferansta, Suriye rejimi lideri Beşar Esad, ABD yaptırımlarının mültecilerin dönüşü için çok büyük bir engel teşkil ettiğini ve mültecileri ağırlayan ev sahibi ülkelerin Suriyeli mültecileri baskı ve zorlamayla tuttuğunu ve bunu yaparak uluslararası yardımlardan finansal çıkar sağlamaya çalıştıklarını söyledi. ABD Suriye Özel Temsilcisi Yardımcısı Joel Rayburn ise konferansı bir manası olmayan bir göz boyama hamlesi olarak niteledi. Rayburn, Esad'ın sivilleri öldürmeye devam ederken sadece dikkati başka yöne çekmeye çalışmakta olduğunu söyledi. Ayrıca konferansta Rusya, Suriye'nin enerji ağlarının, endüstriyel tesislerinin ve diğer alanlarının yeniden inşası için Suriye'ye 1 milyar dolar tahsis edeceklerini duyurdu. Fonlamanın hangi periyotlarla ve ne zaman gerçekleşeceğine dair ayrıntılar paylaşılmadı.

ABD Hazine Bakanlığı, Suriye rejimine yönelik yaptırımlarını genişletti. ABD, Suriye rejiminin petrol endüstrisi başta olmak üzere rejimin Hava Kuvvetleri İstibahrat Başkanı'nın da içinde olduğu Suriye rejimi hükûmeti görevlilerine ve şirketlere yeni yaptırımlar uygulanacağını açıkladı.

• Fırat'ın Doğusu

Suriyeli yerel kaynaklardan edinilen bilgilere göre, 2 yıl önce YPG/PKK tarafından alıkonulan IŞİD elebaşlarından ve sözde "halkla ilişkiler bürosu emiri" Eid Abdülhamid el-Deyri serbest bırakıldı. Söz konusu IŞİD mensubu teröristin çok sayıda savaş suçuna karıştığı ifade edildi.

ABD ordusu, son 5 günde Irak-Suriye sınırındaki el-Velid kapısından toplam 100 tırılık yeni askerî sevkiyat gerçekleştirdi. Haseke, Rakka ve Deyr ez-Zor illerinde ABD güçlerine ait üs ve askerî noktalara giden askerî konvoylarda çok sayıda zırhlı araç, üstü kapalı tırlar, mühimmat ve lojistik malzeme taşıyan tırların yanı sıra akaryakıt tankerleri yer aldı. Kaynaklar, YPG/PKK işgalindeki bölgelerde yer alan üs ve askerî noktalarını takviye eden ABD güçlerinin son dönemde bölgeye çok sayıda Bradley tipi zırhlı araç gönderdiğini kaydetti.

Suriye Kürt Ulusal Konseyinin de (SKUK) bileşeni olduğu Barış ve Özgürlük Cephesi heyetinin Ankara'da yetkililerle görüştüğü bildirildi. Heyet içerisinde, SKUK'tan Muhammed İsmail ile Faysal Oso, Asuri Demokratik Örgütü'nden Gebriyel Muşeil ile Davut Davut, Teyar El Xed Hareketi'nden (Suriye Gelecek Meclisi) Emir Dendel ve Wasif El Zaid yer aldı. Ankara'daki temasların ardından İstanbul'a geçen heyet, burada ABD ve Fransa heyetleri ile görüştü. Suriye muhalefetinden temsilciler ile de gerçekleşen görüşmelerde gündemdeki konular ve karşılıklı ilişkiler ele alındı.

• İdlib

Suriye açıklarında bulunan Rus savaş gemisi, İdlibiin batısındaki Arab Saeed köyü çevresini uzun menzilli balistik füze ile vurdu. Saldırının ardından Rus savaş uçakları aynı bölgeye en az 4 hava saldırısı düzenledi.

■ IRAK GÜNDEMİ**• Siyaset**

Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi'nin İngiltere'nin Irak Büyükelçisi Stephen Hickey ile iki ülke arasındaki ikili ilişkileri, Irak'taki ve bölgedeki son gelişmeleri değerlendirmek üzere bir toplantı gerçekleştirdiği belirtildi. Yapılan toplantıda, Irak'taki ekonomik krizin ve Irak ekonomisini desteklemek için uluslararası kuruluşlarla koordinasyon içinde çalışmanın önemine dikkat çekildiği ifade edildi.¹

Başbakan Mesrur Barzani, ABD Enerji Bakanı Dan Brouillette ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede, ABD'nin IKBY'deki yatırımlarını artırması ve ABD ile IKBY arasında ikili ilişkilerin geliştirilmesi ele alındı.² Ayrıca görüşmede Barzani'nin IKBY'nin istihdam arttırma politikalarından bahsettiği belirtildi.

Irak Başbakanlık Genel Sekreteri Hamid el-Gazi'nin Alman Siemens firmasından heyetle bir görüşme gerçekleştirdiği belirtildi. Yapılan görüşmede, Irak'taki elektrik şebekesinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ile Vasit vilayetindeki benzin istasyonunun inşaatının tamamlanma aşamalarının ele alındığı aktarıldı.³ Diğer yandan Gazi'nin şirketten enerji hatları hakkında etüt çalışması istediği açıklandı.

Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman ve Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi iki ülkenin ilişkileri güçlendirme⁴ ve bu ilişkileri iki kardeş halkın yararına ve onların refahı için kalkınmayı teşvik edecek, bölgesel istikrarı ve güvenliği güçlendirecek ve ortak çıkarları sağlayacak şekilde ikili vizyonlarına ve beklentilerine uygun olarak sürdürme kararlılığını vurguladılar. Veliht Prens ve Başbakan arasındaki görüşmede enerji alanında iş birliği, tecrübe alışverişi ile OPEC ve OPEC+ ülkeler kapsamında petrol alanındaki pozisyonlarda koordinasyonunun önemi vurgulandı.⁵ Suudi Arabistan ve Irak milyonlarca dolarlık yatırım anlaşmalarına imza attı.⁶

1 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/50645/Halbousi-Hickey-stress-importance-of-supporting-Iraqi-economy>

2 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/131120202>

3 <https://www.ina.iq/eng/9946/al-ghazzi-stresses-to-siemens-the-necessity-to-develop-a-study-for-distribution-of-energy>

4 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/11/iraq-saudi-economy-investment.html>

5 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2619676/suudi-arabistan-ve-irak-tecrübe-paylaşımı-ve-terörle-mücadelede-ortaklık>

6 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2618756/suudi-arabistan-ve-irak-ilişkileri-gelişiyor-milyarlarca-dolarlık-yatırım>

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayed el-Nahyan, ABD'nin İran ve Venezuela Özel Temsilcisi Elliott Abrams ile Abu Dabi'de bir araya geldi. İki tarafın bölgedeki son gelişmeler hakkında da görüş alışverişinde bulunduğunu ve Venezuela'daki gelişmelerin yanı sıra İran, Suriye ve Irak da dâhil olmak üzere bir dizi bölgesel ve uluslararası ortak çıkarları görüştüğünü söyledi.⁷

• Güvenlik

Irak'ın başkenti Bağdat'ın batısında yer alan Rıdvaniye bölgesinde, terör örgütü IŞİD tarafından düzenlenen saldırıda 11 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı.⁸ Diğer taraftan Irak İçişleri Bakanlığı İstihbarat Teşkilatı yaptığı açıklamada, Kerkük-Tikrit yoluna patlayıcı yerleştirmeye çalışırken bir IŞİD üyesinin yaralandığını diğerinin ise öldürüldüğünü bildirdi.⁹

Irak Anbar Operasyon Komutanlığı, ordu, halk ve aşiretlerin seferberliğinde Anbar'ın batısında bulunan çöl bölgesindeki terör örgütü IŞİD'e karşı güvenlik operasyonu başlattığını duyurdu.¹⁰

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi'nin ülkedeki güvenlik gelişmelerinin görüşüldüğü ve başkanlık yaptığı Ulusal Güvenlik Bakanlar Kurulu toplantısında, tüm güçlere terörist gruplara fırsat vermemek için öncü operasyonlarına devam etme talimatı verdiği bildirildi. Bu doğrultuda Iraklı güçler, örgüt hücrelerine yönelik operasyonların kapsamını Irak'ın başkenti Bağdat çevresinde "Bağdat kuşağı" olarak isimlendirilen bölgelerden başlayarak batıda Anbar Çölü'ne, kuzeybatıda ise Makhul ve Hanuke Dağlarına doğru genişletti.¹¹

Fransız Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian, Fransa'nın ABD'ye askerlerinin Irak'tan çekilmesini ertelemesini isteyeceğini açıkladı.¹² Le Drian, ABD'yi askerlerinin hem Afganistan'dan hem de Irak'tan çekilmesini hızlandırması konusunda uyardı.¹³ Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve Dışişleri Bakanı Le Diran, 16 Kasım Pazartesi günü Fransa'nın başkentinde ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo ile görüşmesi beklenmektedir.¹⁴

7 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/50628/UAE-s-FM-and-Abrams-Discuss-Iran-Syria-and-Iraq>

8 <https://www.basnews.com/tr/babat/647229>

9 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/One-ISIS-terrorist-killed-and-another-wounded-on-the-Kirkuk-Tikrit-road>

10 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2617021/irak-guvenlik-gucleri-anbar-da-deas-yonelik-operasyon-baslatti>

11 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2621436/irak-guvenlik-gucleri-bagdat-saldirisinin-ardindan-deas-operasyonlarinin>

12 <https://www.rudaw.net/english/world/13112020>

13 <https://www.arabnews.com/node/1762536/world>

14 <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/dont-withdraw-from-afghanistan-or-iraq-france-to-united-states/articleshow/79207259.cms>

• Ekonomi

Irak Parlamentosuna memur maaşlarının ödenmesi amacıyla hükûmetin sunduğu “Mali Borçlanma Yasası”nı onayladığı açıklandı.¹⁵ Bu yasa çerçevesinde Irak hükûmeti, Merkez Bankası ve diğer kamu bankalarından borç alabilecek. Irak Parlamentosu memur maaşlarının ödenmesi amacıyla onayladığı “Mali Borçlanma Yasası”nda kamu bankalarından alınacak borcun IKBY’ye verilmemesi maddesi taslakta yer aldı. Buna karşın Kürt partileri oturumu boykot etti.¹⁶ Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, Irak Parlamentosu tarafından onaylanan “borçlanma yasa” kapsamında IKBY’nin bütçeden soyutlanmasına ilişkin yaptığı açıklamada, yasanın Kürtlerin katılımı olmadan çıkarılmasının üzücü olduğunu söyledi.¹⁷ Salih’in borç yasının onaylanmasının çalışanların maaşlarının güvence altına alınması adına önemli bir adım olduğunu belirttiği ancak IKBY çalışanlarının maaşlarının ödenmeden sorunun çözülemeyeceğini söylediği kaydedildi.¹⁸ IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Erbil’in federal gelirlerden pay alma hakkına sahip olduğunu ve Bağdat’ın bunu bir ayrıcalık olarak ele alamayacağını hatırlattı.¹⁹ IKBY Başbakanı, “Geçmişte de söylediğim gibi Erbil ile Bağdat arasındaki ilişki, birbirlerinin anayasa kapsamındaki hak ve görevlerini tanımaya dayanmalıdır” dedi.²⁰

Irak’a mali krizini atlatmasında yardım etmek için uluslararası ekonomi ittifak forumları oluşturuluyor.²¹ G-7 ülkeleri, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası, Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası, Irak Maliye Bakanlığı, Irak Merkez Bankası ve Finans Komitesinin içinde bulunduğu Irak Ekonomik Temas Grubu adlı uluslararası bir mali ittifak kuruldu. Ayrıca kurulan mali ittifakın üç yıl süreyle faaliyet göstereceği ve Irak ekonomisinde kaydedilen ilerlemeyi izlemek için üç ayda bir toplanacağı aktarıldı.

Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu Başkanı Heytem el-Cuburi 15 Kasım 2020 tarihinde yaptığı açıklamada, Irak’ın toplam borcunun 70 milyar dolar olduğunu ve bunun 24 milyar dolarının dış borç, 46 milyar dolarının da iç borçtan oluştuğunu belirtti.²²

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Göç ve Göçmenler Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, Irak’ta terör örgütü IŞİD saldırıları nedeniyle yerlerinden edilen yaklaşık 4.500 iç göçmen, yaşadıkları kampların kapatılması nedeniyle Musul ve Diyala vilayetlerinde yer alan evlerine geri

15 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-meclisi-memur-maaslarinin-odenmesini-amaclayan-borclanma-yasasını-onayladı-/2041269>

16 <https://www.kurdistan24.net/en/news/3e12c05a-4424-47b1-af3e-f3f0912cc54b>

17 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/13112020>

18 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/13112020>

19 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/50635/Kurdistan-s-Share-of-Federal-Revenues-not-Privilege-But-a-Right-PM-Barzani>

20 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/14112020>

21 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/11/iraq-economy-finance.html>

22 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-70-milyar-dolar-borclu/2044428>

döndüğü açıklandı. Ayrıca geri dönüşlerin göçmenlerin evlerinin bulunduğu kent merkezi, ilçe ve nahiyelerdeki altyapı çalışmaları ve yaşam koşullarının desteklenmesi ile temel hizmetlere ulaşımın kısmen sağlanmasının ardından başladığı belirtildi.²³

Irak Çevre ve Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, koronavirüs salgını (Covid-19) nedeniyle son 24 saatte 47 kişinin hayatını kaybettiği ve 2.237 yeni vaka tespit edildiği kaydedildi. Ayrıca Irak'ta şimdiye kadar koronavirüs salgını (Covid-19) nedeniyle toplam ölüm sayısının 11.670'e ulaştığı açıklandı.²⁴

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Türkmeneli Partisi lideri Riyaz Sarıkahya, Türkmen İrade Partisi Lideri Jale Neftçi ve Türkmen Hak Partisi Başkan Yardımcısı Sami Bayatlı Türkmenli Partisi'nin Kerkük'teki genel merkezinde bir araya geldi. Partilerin yürütme kurullarından bazı temsilcilerin de katıldığı toplantıda, Irak Parlamentosunda kabul edilen seçim yasası kapsamında Kerkük ile ilgili verilen seçim bölgeleri kararına karşı olduğu ifade edildi. Ayrıca toplantıda, Türkmen halkının haklarını korumak için Türkmen siyasi partiler arasındaki iş birliğinin etkinleştirilmesi gerektiğine vurgu yapıldı. Diğer yandan yerel, bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve diyalogun geliştirilmesi için çaba ortaya konacağı aktarılırken diğer yandan Irak'taki gelişmelere dair Türkmen siyasi güçlerin tutumunu daha geniş kitlelere ulaştırabilmek için söz konusu siyasi güçler arasında ortak bir heyetin kurulması üzerinde durulduğu bildirildi.²⁵

Kerkük'ü ziyaret eden BM Genel Sekreteri'nin Irak Özel Temsilcisi Jeanine Hennis Plasschaert, düzenlediği basın toplantısında Kerkük'teki iç göçmenlerin evlerine geri dönmeleri ve bölgelerinin imarı için destek olmaya hazır olduklarını söyledi. Göçmenlerin evlerine geri dönüşlerinin önündeki en büyük engellerden birinin yeniden imar gereksinimi olduğunu kaydeden Plasschaert, imar ve kalkınmada destek sunacaklarını ifade etti.

Basın toplantısına katılan Kerkük Valisi Rakan Said Cuburi ise terör örgütü IŞİD saldırıları nedeniyle Kerkük'ün güneyinde 138 köyün tahrip edildiğini belirtti. Cuburi ayrıca, Kerkük'ün yeniden imarı için BM'den gelen yardımın artırılması gerektiğini ifade ederken diğer yandan Kerkük seçimlerinin BM gözlemcileri denetiminde yapılması gerektiğine vurgu yaparak Kerkük'teki tüm bileşenler arasındaki diyalogun geliştirilmesini de desteklediğini açıkladı.²⁶

23 <https://www.basnews.com/tr/babat/647942>

24 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/9518a78f-ec9d-4546-9c28-c55eeac4b77f>

25 <http://www.kishlanews.com/ar/التركيمة-والإرادة-ايلى-توركمن-أحزاب-/?fbclid=IwAR1wEVk5PZxpXi-NbwH87QUiQke3lr99DXJ3hHT7ghE7dGh13ulZ3DgfgAU>

26 <https://www.kirkuknow.com/ar/news/63981>

Kerkük İl Eğitim Genel Müdürü Abid Ali Tuma'nın rüşvet suçlaması ile gözaltına alındığı açıklandı. Irak Şeffaflık Kurumu tarafından yapılan yazılı açıklamada, Tuma'nın para karşılığı Kerkük İl Eğitim Genel Müdürlüğünde görev dağıtmakla suçlandığını bildirdi. Rüşvet suçlamasından gözaltına alınan Tuma'nın, sonrasında 10 milyon dinar kefaletle serbest bırakıldığı açıklandı.²⁷

Irak Parlamentosu Milletvekili Muhtar Musevi, "İŞİD'den Kurtarılan Kadınlar Yasası" kapsamında yapılan finansal yardımın Musul'un batısı ve özellikle Telafer'i de kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiğini belirtti. Parlamentoda gerçekleştirilen oturumda açıklamalarda bulunan Musevi, Musul'un batısında yer alan Telafer, İyaziye ve Muhalebiye bölgelerinde şu ana kadar 400 Türkmen kadının kayıp olduğunu bildirdi.²⁸

Türkmen İrade Partisi, Türkmeneli Partisi, Türkmen Karar Partisi, Türkmen Hak Partisi, Türkmen İslami Birliği, Bedir Örgütü ve Irak Ata Hareketi Kerkük'teki Türkmen İrade Partisi'nin genel merkezinde bir toplantı düzenledi. Gerçekleştirilen toplantıda seçim yasası, Kerkük'ün idari yönetiminde "ortak yönetim" ilkesinin güçlendirilmesi ve Türkmenlerin mevcut hükûmette temsili gibi konuların ele alındığı, bu konuların BM Genel Sekreteri'nin Irak Özel Temsilcisi'ne iletileceği aktarıldı. Ayrıca toplantıya katılan partiler, Kerkük'teki Seçim Komiserliğinin mevcut yapısına da karşı olduklarını vurguladı.²⁹

• Güvenlik

ITC Kerkük İl Başkanı Hişam Bayraktar, Kerkük'te Ortak Operasyonlar Komutanlığı'nı ziyaret ederek Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanı Saad Harbiye ile bir görüşme gerçekleştirdi. Türkmen Aşiretler ve Ayan Meclisi Feyzullah Sarıkahya'nın da yer aldığı görüşmede Kerkük'teki güncel gelişmelerin ele alındığı bildirilirken ayrıca Harbiye'ye başarılarından dolayı ITC adına bir plaket takdim edildi. ITC'nin kendileriyle iş birliği içinde olduklarını ifade eden Harbiye ise federal güçlerin Kerkük'e girdikten sonra en fazla destek gördüğü kesimin Türkmenler olduğunu vurguladı.³⁰

Irak Güvenlik Medya Ağı tarafından yapılan açıklamada, terör örgütü İŞİD'in Kerkük'te gerçekleştirdiği saldırıda Haşdi Şaabi'nin 51. Tugayı'na mensup 2 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı. Saldırıda 6 Haşdi Şaabi mensubunun da yaralandığı bildirilirken İŞİD militanlarının saldırıyı yola döşedikleri EYP ile gerçekleştirdikleri aktarıldı.³¹

27 <http://www.turkmenelihat.com/turkmeneli/item/20317-kerkuk-il-egitim-genel-muduru-abid-ali-tuma-rusvet-suclamasıyla-gozaltina-alindi.html>

28 <https://www.facebook.com/watch/?v=3374897712564647>

29 <https://www.facebook.com/watch/?v=772912006899519>

30 <http://www.turkmenelihat.com/turkmeneli/item/20314-itc-kerkuk-il-baskani-bayraktar-ortak-operasyonlar-ileri-karargah-komutanligi-ni-ziyaret-etti.html>

31 <https://nrttv.com/En/News.aspx?id=24964&MapID=2>

• Sağlık & Sosyal Hayat

Kerkük'ün güneydoğusundaki Yahyava Kampı'nda bulunan 334 Telaferli Türkmen ailenin evlerine geri döndüğü ve kampın kapatıldığı açıklandı. Yahyava Kampı Müdürü Şuayip Kasapoğlu, kampın Göç ve Göçmenler Bakanlığının talimatıyla kapatıldığını belirtirken kamptaki 334 ailenin Musul'un Telafer ilçesi ve Telafer'e bağlı İyaziye nahiyesine döndüklerini ifade etti.

Yahyava Kampı'nın kapatılmasının ardından açıklama yapan Irak Türkmen Cephesi (ITC) Yürütme Kurulu Üyesi Ali Mehdi, Yahyava Kampı'nın plansız bir şekilde kapatıldığını ve göçmenlerin yeniden imarının tamamlanmadığı Telafer ve İyaziye nahiyesine gönderilmesinin yanlış olduğunu vurguladı.³²

Irak Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Kerkük'te 25 Ekim 2020 tarihi itibarıyla 194 kişide daha koronavirus tespit edildiği, kentteki toplam vaka sayısının 19.454'e ulaştığı bildirildi. Ayrıca açıklamada, toplam vefat sayısının 677 olduğu, sağlığına kavuşan toplam hasta sayısının ise 15.715'e ulaştığı aktarıldı.³³

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ile Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) bir araya geldi. IKBY Başkanlık Sarayı'nda yapılan toplantıda KDP heyeti KDP Başkan Yardımcısı Neçirvan Barzani başkanlığında, KYB heyeti ise KYB Eş Başkanı Bafel Talabani başkanlığında toplandı. Toplantıda KDP ile PKK'nın tırmanan gerilim başta olmak üzere Erbil ile Bağdat ilişkileri, KYB'nin IKBY'deki katılımı ve KYB ile KDP'nin stratejik görüşmeleri ve stratejik anlaşması masaya yatırıldı. Elde edilen bilgilere göre KYB heyeti KDP ile PKK'nın tırmanan gerilimlerine karşı olduğunu ifade etti. KYB bu mesaj ile KDP'nin PKK'ya yönelik her türlü saldırısını kabul etmeyeceklerini iletti. Ancak şimdiye kadar KYB yetkilileri çatışmada taraf olmayacağını vurgulamıştır. Ayrıca toplantıda Irak'ta yapılması beklenen erken seçim de tartışıldı. KDP, IKBY kapsamında Irak Başbakanı Mustafa El-Kazimi tarafından oluşturulan seçim listesi kabul edemeyeceğini ve Kazimi'nin IKBY'de oy kazanmaması için her yolu kullanacağını ve KYB'den **Süleymaniye vilayeti için de aynı yolu kullanmasını önerdiği belirtildi.**³⁴

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani beraberindeki bir heyetle resmî temaslarda bulunmak üzere Avrupa'yı ziyaret etti. IKBY'den yapılan açıklamada, Başbakan Mesrur Barzani'nin 9 Kasım'da beraberindeki heyetle resmî temaslarda bulunmak üzere Hollanda'yı ziyaret

32 <https://www.haberturk.com/kerkuk-te-telaferli-turkmen-ic-gocmenlerin-kaldigi-yahyava-kampi-kapatildi-2870312>

33 <http://www.turkmenelihat.net/turkmeneli/item/20295-kerkuk-te-194-kisiye-daha-koronavirus-tanisi-konuldu-5-kisi-vefat-etti.html>

34 <http://skurd.net/2020/11/09/>

ettiği belirtildi.³⁵ Avrupa ülkelerinin üst düzey yetkilileriyle bir araya gelmesi beklenen Barzani'nin görüşmelerde IKBY ile Avrupa ülkeleri arasında, ekonomi başta olmak üzere her alanda ilişkilerin geliştirilmesi konularını ele alacağı bildirildi. Açıklamada, IKBY'nin ekonomik kalkınma, üretim ve ekonomik altyapının güçlendirilmesi konusunda Avrupa ülkelerinin deneyim ve tecrübelerinden faydalanmaya çalıştığı kaydedildi.³⁶

• Ekonomi

11 Kasım'da borçlanmayla ilgili yasa tasarısını oylamak için gerçekleştirilen Irak Parlamentosu Oturumu'nu, Kürt temsilciler boykot ederek katılmadı. Oturumda yasa tasarısının kabulüne karar verildi. Öte yandan Irak Parlamentosundaki temsilciler IKBY'nin petrol ve diğer gelirlerinin yarısını Bağdat hükûmetine devretmesinin ardından bütçe verilmesini talep etti. Talep parlamentoda onaylandı. Bu talebin onaylanması, Erbil ile Bağdat arasında 15 Ağustos'ta yapılan anlaşmayı geçersiz hâle getireceği değerlendirilmektedir. Parlamento Oturumu'nda **Kürt ve Şii temsilciler arasında tartışmanın yaşandığı, ardından Kürt temsilcilerin oturumu terk ettiği kaydedildi.**³⁷ Bu yasanın onaylanması ve alınacak borçta IKBY'nin payının olmaması tepki çekti. IKBY yüksek yetkilileri bu karara sert tepki verdi. KDP Başkanı Mesud Barzani, "Irak parlamentosundaki Şii ve Sünni taraflar bir kez daha IKBY halkını sırtından bıçakladı." ifadesini kullandı. Bu tarafların Kürtlerin ekmeğini, IKBY'ye karşı bir baskı aracı olarak kullanılmasına tepki gösterdi.³⁸ Ayrıca siyasi partilerle birlikte IKBY Meclisi, Başkanlık ve Başbakanlık sert açıklamalarda bulundu. IKBY Meclis Başkanlığı, Irak Parlamentosunda IKBY aleyhine maddelerin bulunduğu borçlanmayla ilgili yasanın Irak Anayasası'ndaki federalizmin temeline aykırı olduğunu belirtti. Bunun birlikte yaşama ve ortaklık ilkelerine de aykırı olduğu açıklamasına ekledi. IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, bu yasanın geçirilmesini IKBY'de yaşayanlara "bir zulüm" olarak nitelerken, düzeltilmesi için hala fırsat olduğunu öne sürdü.³⁹ Ayrıca konu üzerine bu haftada IKBY Başkanlığı, Parlamento Başkanlığı ve Başbakanlık bir araya gelerek değerlendirme yapılacak ve IKBY'nin son tutumuna karar verilecek.⁴⁰ Irak Parlamentosunda çıkarılan borçlanma yasa ve IKBY aleyhine bulunan maddelerin, IKBY piyasasına negatif etkileri olacağı beklenmektedir. IKBY Maliye Bakanlığı, Bağdat 320 milyar dinarı gönderse bile memur maaşının dağıtımının yine gecikeceği"⁴¹ **açıklaması ve bu yasanın çıkarılması nedeniyle piyasada alışveriş oranının azalacağı öngörülmektedir.**

35 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=180666>

36 <https://www.esta.krd/news.aspx?id=11012&mapid=1>

37 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=7076

38 <https://esta.krd/news.aspx?id=11140&mapid=1>

39 <https://www.esta.krd/news.aspx?id=11181&mapid=1>

40 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1311202010>

41 <http://skurd.net/2020/11/09/%>

• Güvenlik

IKBY Sözcüsü Cutyar Adil, terör örgütü PKK başta olmak üzere başka milislerin Sincar'dan uzaklaştırılmasının Bağdat'ın görevi olduğu açıklamasında bulundu. Adil, Sincar Anlaşması'na göre terör örgütü PKK ile bütün milis grupların bölgeden çekilmesini gerektiğini vurgulayarak şimdiye kadar Bağdat tarafından anlaşmanın uygulanması için bir süre belirtilmediğini söyledi. Ayrıca Sözcü, Sincar Anlaşması'nda yapılacak ortak operasyon ile ilgili bir madde olmadığını belirtti.⁴² Öte yandan Irak Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araci'nin Sincar'a ziyaretinde, Sincar Kaymakamı Mamha Halil Irak Ulusal Güvenlik Danışmanı'na "Sincar'da PKK olduğu sürece mülteciler Sincar'a **dönemez**" dedi.⁴³ PKK ile KDP'nin **tırmanan gerilimi ve Türkiye'nin yürüttüğü terörle mücadele kapsamında PKK'nın güneye doğru çekilmek zorunda kaldığı** Sincar Anlaşması'nın bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye'nin yönlendirmesi ve baskısı sonucu KDP'nin **Türkiye ile daha fazla iş birliği** içinde olmaya başladığı söylenmektedir. Sincar'daki **tüm silahlı yapıların çıkartılmasına yönelik Bağdat ve Erbil arasında yapılan son anlaşmayı PKK'nın kabul etmediği ve "direneceğiz" açıklamasına rağmen** KDP'nin terör örgütü PKK'ya karşı Türkiye ile birlikte adımlar atacağı beklenmektedir.

• Sosyal Hayat

IKBY'de tespit edilen toplam koronavirüs salgınında (Covid-19) vaka sayısı 88.456'ya yükselirken virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 2.788'dir. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 54.458'e ulaştı.⁴⁴

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

İnsan Hakları İzleme Örgütü G20 üye devletlerini Suudi Arabistan'a yasa dışı olarak gözetimine alınan aktivistleri serbest bırakması ve Suudi Arabistan'ın geçmişte yaptığı ihlallere karşı hesap verilebilirlik sağlanması için baskı yapmaları noktasında uyardı. Örgüt ayrıca Suudi Arabistan'dan BM uzmanlarının sivillere yönelik saldırıları değerlendirmesi için Yemen'e erişmesine ve uluslararası bağımsız bir kuruluşun Cemal Kaşıkçı cinayetini soruşturmasına izin vermesini istedi.⁴⁵

Bir Suudi kabilesi olan Howeitat; İngiltere'nin Dışişleri Bakanı'nı, krallığın fütürist bir şehir projesi olan Neom'un önünü açmak için onları topraklarından kovma girişimleri nedeniyle Suudi Arabistan'ın ev sahipliğinde 21 ve 22 Kasım'da online olarak düzenlenecek G20 Zirvesi'ni boykot etmeye çağırdı. Kabileyi temsil eden İngiliz avukatın Domi-

42 https://hawlati.co/page_detail?smart-id=16532

43 <https://www.esta.krd/news.aspx?id=11056&mapid=1>

44 <https://www.kurdistan24.net/so/default>

45 <https://www.middleeasteye.net/news/hrw-saudi-g20-demand-free-detained-activists>

nic Raab'a yazdığı çağrı mektubunda kabilenin Suudi Arabistan makamları tarafından yerlerinden zorla çıkartılmaya çalışıldığı ve ciddi insan hakları ihlallerinin kurbanları oldukları belirtilmiştir. Howeitat, güneybatı Ürdün, Mısır'ın Sina bölgesi ve kuzeybatı Suudi Arabistan'da varlığı olan büyük bir kabiledir.⁴⁶

Çarşamba günü Cidde'de bir bombalı saldırı yaşandı ve patlamanın sonucu olarak 4 kişi yaralandı. Cidde'deki gayrimüslim mezarlığında I. Dünya Savaşının bitişinin anıldığı ve diplomatlarında katıldığı tören bombalı saldırının hedefi oldu. Konu ile ilgili daha fazla ayrıntı açıklanmazken Fransa, Yunanistan, İtalya, İngiltere ve ABD Büyükelçilikleri yaptıkları ortak açıklamayla saldırıyı kınadılar.⁴⁷

Suudi Kıdemli Akademisyenler Konseyi salı günü yaptığı açıklamada Müslüman Kardeşler'i terörist bir grup olarak ilan etti. Örgütün gerçek İslam'ı temsil etmediğini açıklayan Konsey, örgütün faaliyetlerini ulusların bir arada yaşamasını baltalayan ve fitne, şiddet ve terörizmi kışkırtan sapkın bir grup olarak tanımladı.⁴⁸ Konu ile ilgili olarak Suudi Arabistan Dışişleri Bakanlığı perşembe günü resmî hesabından attığı twitte benzer bir şekilde Müslüman Kardeşler'i terörist bir grup ilan ederek İslam'ı temsil etmediğini açıkladı.⁴⁹

Suudi Arabistan Gıda ve İlaç Kurumu 15 Kasım'da yaptığı duyuruya göre Suudi Arabistan Türkiye'den sığır eti, koyun eti, beyaz et, kümes hayvanları, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği ürünleri, süt ve süt alternatifleri, yumurta ve bal gibi ürünlerin ithalatını yasakladı.⁵⁰

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Geçtiğimiz hafta ABD tarafından BAE'ye 18 adet MQ-9B silahlı insansız hava aracı (SİHA) satışı konusunda Dışişleri Bakanlığının, kongreyi gayriresmî bir şekilde bilgilendirdiği gündeme gelmişti. Bu satışa tepki olarak Uluslararası Af Örgütü yaptığı açıklamada ABD'yi BAE'nin Libya'da ve Yemen'de işlediği savaş suçlarına ortak olmaması için uyardı ve bu satışın Yemenli sivillerin hayatı daha büyük bir riske sokacağı uyarısında bulundu.⁵¹ Yine bu kapsamda bahsi geçen SİHA'ların ve F-35 savaş uçaklarının BAE'ye satışının onaylandığı Dışişleri Bakanı Mike Pompeo tarafından duyuruldu. Toplamda 23,37 milyar dolar değerindeki silah satışı 50 adet F-35A Lightning II savaş uçağı, 18 adet MQ-9B SİHA ve 10 milyar dolar değerindeki mühimmatı içermektedir. Pompeo bu satış ile ilgili yaptığı açıklamada bu silahların BAE'nin askerî kabiliyeti önemli ölçüde arttıracağını

46 <https://www.middleeasteye.net/news/saudi-arabia-q20-britain-boycott-calls-neom>

47 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/saudi-arabia-4-hurt-in-blast-at-wwi-memorial/2040327>

48 <https://www.arabnews.com/node/1761211/saudi-arabia>

49 <https://twitter.com/KSAmofaEN/status/1326634249265565697?s=08>

50 <https://www.dailysabah.com/business/economy/saudi-arabia-suspends-buying-animal-products-from-turkey>

51 <https://www.amnestyusa.org/press-releases/arms-sales-to-the-uae-could-make-u-s-responsible-for-more-deaths-of-civilians-in-yemen-and-libya/>

söylerken aynı zamanda İsrail'in niteliksel askerî üstünlüğü vaadiyle de tutarlı olduğunu vurguladı.⁵²

Ortadoğu'nun önde gelen havayolu şirketlerinden Emirates Group yılın ilk yarısında 3,8 milyar dolarlık bir zarar yaşadığını açıkladı. Devlete ait şirket, Dubai merkezli havayolu Emirates'in gelirinin bir önceki yılın aynı dönemine göre %75 düşüşle 3,2 milyar dolara düştüğünü söyledi. Şirket 30 yılı aşkın süredir ilk kez net zarar bildirdi.⁵³

• Katar

Tek taraflı zorlayıcı önlemler ve insan hakları konusunda BM Özel Raportörü Alena Douhan perşembe günü Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır'ı 2017 yılından beri Katar'a uyguladıkları yaptırımları kaldırması için uyardı. Douhan yaptırımların, Katarlıların aile hayatı, eğitim, çalışma, sağlık, özel mülkiyet ve adalete erişimle bağlantılı çeşitli temel hak ve özgürlüklerden yararlanmalarına zarar verdiğini belirtti.⁵⁴

Çoğu Birleşik Krallık'ta ikamet eden, 330 Suriyeli mülteci Katar devletine ait Doha Bankası ve Katarlı zengin iş adamları olan Moutaz ve Ramez Al Khayyat kardeşlere karşı yasal işlem başlatıyor. Mülteciler Suriye'de El Nusra Cephesi tarafından işkenceye maruz kaldıklarını ve bu milislerin arkasında Katar fonunun olduğunu iddia ederek davayı bu hafta Londra'daki Yüksek Mahkeme'ye taşıdı.⁵⁵

Katar ve Singapur fosil yakıtların neden olduğu kirliliği detaylandıran ilk uzun vadeli sıvılaştırılmış doğal gaz anlaşmasını imzaladı. Qatar Petroleum ve Pavilion Energy Pte şirketleri arasındaki 10 yıllık anlaşma kapsamında teslim edilen her kargo ne kadar sera gazı emisyonuna neden olduğunun bir açıklamasıyla birlikte gerçekleşecek. Anlaşma, 2023'ten itibaren yılda 1,8 milyon tonu kapsamaktadır. Anlaşma, enerji endüstrisinin emisyonları azaltma baskısı altında doğal gaz sektörünün yükümlülüklerini yerine getirme çabalarının bir göstergesidir.⁵⁶

• Yemen

İran destekli Husilerin Sana'daki sözde hükûmeti, Suriye'ye büyükelçi ataması gerçekleştirdi. Husilere bağlı Siyasi Konseyin Başkanı Mehdi el Meşat tarafından yayınlanan kararnameye göre Abdullah Ali Salih Sabri Suriye'deki Husi Büyükelçisi oldu.⁵⁷

52 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-disislerinden-baeye-f-35-ve-mq-9b-siha-satisina-onay/2039158>

53 <https://apnews.com/article/travel-air-travel-dubai-united-arab-emirates-middle-east-a86beebfb9403db98ff00906c4944d7>

54 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/lift-unilateral-sanctions-against-qatar-un-expert/2041963>

55 <https://www.middleeastmonitor.com/20201113-qatar-faced-with-legal-action-from-uk-court-over-allegations-of-syria-militia-torture/>

56 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-11-09/qatar-and-singapore-sign-first-gas-deal-that-details-pollution>

57 <https://www.middleeastmonitor.com/20201112-yemens-houthi-led-govt-appoints-new-envoy-to-syria/>

Yemen’de Husi milisler ile Hadi hükûmeti yanlısı güçler arasında uzun zamandır Marib çevresinde yoğunlaşan çatışmalar neticesinde, Marib’in stratejik öneme sahip üslerinden Mas Kampı Husi milislerin kontrolüne geçti. Böylelikle Husilerin Marib’in içlerine doğru ilerlemesinin önündeki önemli engellerden biri kalkmış oldu.⁵⁸

BAE destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK), 5 Kasım 2019 tarihinde imzalanan ancak uygulama konusunda sıkıntılar yaşanan Riyad Anlaşması’nı hayata geçirmek için Suudi Arabistan tarafından geçtiğimiz temmuz ayında kurulan müzakere masasından ayrıldığını duyurdu. Sebep olarak Hadi hükûmetinin hükûmeti kurma çabalarını geciktirerek anlaşmanın uygulanmasını engellediğini belirtti.⁵⁹

• Kuveyt

Kuveyt Deniz Kuvvetleri ve Sahil Güvenlik’i, ABD Deniz Kuvvetleri ve Sahil Güvenlik’i ile Kuzey Arap Körfezi’nde ortak deniz güvenlik tatbikatı gerçekleştirdi.⁶⁰

Kuveyt hükûmeti, gelecek beş yıl boyunca devlet kurumlarına işçi alımının durdurulacağını, özel sektör istihdamının ise teşvik edileceğini açıkladı.⁶¹

Yabancı işçilerin azaltmayı ve Kuveytlileştirmeyi (Kuwaitization) içeren demografik politikaya rağmen, Kuveyt’e son iki ayda 190.000 işçinin giriş yaptığı açıklandı. Milletvekilleri tarafından su, elektrik, sağlık ve hatta işçi dövizine vergi getirilmesini teklif etti.⁶²

• Umman

Umman Maliye Bakanlığı, yatırımı teşvik edecek altı strateji belirlediklerini açıkladı. Daha fazla iş fırsatı oluşturulacağı, gelir kaynaklarının çeşitlendirileceği, sermaye ve uzmanları ülkeye çekmeyi, bilgi transferi sağlamayı, birikimler ve yerel yatırımlar arasındaki farkı kapatmayı ve yerel şirketlere küresel zincire dahil olabilmeleri için destek verileceği belirtildi.⁶³

Bakanlık kararıyla yabancı işlerin tüm vergi ve faturalardan muaf tutulacağı böylece özel şirketlerin ve kurumlarının finansal yüklerinin azaltılabileceği belirtildi. Bu kararın işçi piyasasının düzenlenmesine ve piyasayı yasadışı işçilerden korumak için yeni politikalar belirlenmesine yardımcı olacağı açıklandı.⁶⁴

58 <https://www.middleeastmonitor.com/20201113-strategic-base-in-yemens-marib-falls-to-houthi-forces/>

59 <https://www.middleeastmonitor.com/20201111-yemen-stc-withdraws-from-riyadh-consultations/>

60 <https://www.middleeastmonitor.com/20201109-naval-exercise-held-in-gulf-by-kuwait-us/>

61 <https://www.middleeastmonitor.com/20201109-kuwait-to-cut-state-employees-increase-private-sector-jobs/>

62 <https://gulfnnews.com/world/gulf/kuwait/190000-expats-enter-kuwait-in-two-months-despite-governments-effort-to-redress-demographic-imbalance-1.75231921>

63 <https://timesofoman.com/article/six-strategies-to-boost-investment-in-oman>

64 <https://timesofoman.com/article/occi-welcomes-decision-to-exempt-expats-from-fees-and-fines>

• Bahreyn

Ülkenin ilk başbakanı ve dünyada bu görevi en uzun süre sürdüren kişi olan Halife bin Selman el Halife 84 yaşında, ABD’de kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti. Bunun üzerine ülkede bir haftalık yas ilan edildi.⁶⁵

Selman el Halife’nin vefatı üzerine birçok devlet büyüğü Kral Hamed İsa el Halife’ye taziyelik dileklerini ilettiler. Cumhurbaşkanı Erdoğan da Kral ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirilerek başsağlığı temennisinde bulundu.⁶⁶

Diğer yandan Selman el Halife’den boşalan başbakanlık koltuğuna, yayınlanan kraliyet kararnamesi uyarınca Velihaht Prens Selman bin Hamed el Halife getirildi.⁶⁷

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Bu hafta içinde, Mısır Parlamento Seçimlerinin 2. turu tamamlandı. 13 eyalette yapılan seçimin 2. turunda Sisi yanlısı Mostaqbal Watn Partisi 596 koltuğun 284’ünü alarak çoğunluğu kazandı. Seçime katılım %30’dan daha az oldu.⁶⁸ Geçtiğimiz haftalardan bu yana Libya ile yeniden başlayan temaslar neticesinde, Mısır Ulaştırma Bakanı Kemal el-Wazir Mısır’ın Kuzey-Batı eyaleti Masra Matrouh’tan Libya’nın Bengazi şehrine kadar uzanan bir demiryolu projesi planladıklarını duyurdu. Projenin iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri de hızlandırması hesap edildi. Ayrıca, planlanan demiryolu hattının bir bölümünün de Sudan’ın Wadi Halfa şehrine uzanması beklenmektedir.⁶⁹ Bu hafta sonunda, Mısır Cumhurbaşkanı Abdel Fettah el-Sisi Yunanistan’ı ziyaret etti. Burada Yunan Başbakan ve Cumhurbaşkanı ile görüştü. Görüşmelerin akabinde Mısır Cumhurbaşkanı el-Sisi ve Yunan Başbakanı Kyriakos Mitsotakis yeni seçilen ABD Başkanı Joe Biden’dan Doğu Akdeniz meselesine yönelik Türkiye’ye karşı tavrın daha farklı olmasını beklediklerini duyurdu. Her iki tarafta aralarında Münhasır Ekonomik Bölge Anlaşması imzalamaya çok yakın olduklarını açıkladı.⁷⁰ Bu hafta, Mısır ile Sudan arasında Ömer el-Beşir’in devrilmesinin ardından ilk kez müşterek bir askerî tatbikat gerçekleştirildi. Tatbikata her iki tarafında komando ve hava kuvvetleri birimleri katıldı. İki ülkenin askerî anlamda bu denli yaklaşması Etiyopya’ya karşı Rönesans Barajı meselesinin de haberde

65 <https://www.bna.bh/en/RoyalCourt mournspassingawayofHRHthePrimeMinister.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDgJ%2bArBjUKvISCLvp%2bEx1nY%3d>

66 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-bahreyn-krali-hamad-bin-isa-el-halife-ile-gorustu/2041988>

67 <https://www.bna.bh/en/HMKingappointsHRHPrinceSalmanasPrimeMinister.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDupDOET0MDDSDoQ00xUK0eA%3d>

68 <https://www.reuters.com/article/us-egypt-election/pro-sisi-party-in-commanding-position-in-egypts-parliamentary-polls-idUSKBN27V0MH?rpc=401&>

69 <https://www.middleeastmonitor.com/20201109-egypt-to-build-railway-line-to-libyas-benghazi/>

70 <https://www.dailymail.co.uk/wires/ap/article-8937401/Egypt-president-Greece-1st-visit-maritime-deal.html>

değnilmesini eksik etmedi.⁷¹ Sudan ile yapılan tatbikatın yanı sıra, bu hafta Mısır ile Birleşik Krallık da Mısır kıyılarında bir tatbikat gerçekleştirdi. Mısır donanmasının ve Hava Kuvvetleri'nin katıldığı tatbikata Kraliyet donanmasından HMS Albion Amfibik Taşıma Gemisi ve HMS Dragon Destroyeri katıldı. Tatbikatta Mısır F-16'ları Albion tipi Kraliyet gemisine simülasyon saldırılar gerçekleştirdi.⁷² Hafta sonunda, Mısır'ın Sina Yarımadası bölgesinde bir helikopter kazası haberi duyuruldu. Kazadaki helikopterin MFO Barış Kuvvetlerine ait olduğu belirtildi ve içerisindeki 9 kişilik mürettebattan 6'sı Amerikan, 1'i Fransız ve 1'i Çek 8 kişi hayatını kaybederken bir kişi durumu kritik olarak kurtarıldı. Helikopterin o bölgede rutin gözlem görevi için havalandığı söylendi.⁷³

• Libya

Haftanın başında bir müddettir hazırlıkları devam eden, Libya Siyasi Diyalog Forumu Tunus'ta başladı.⁷⁴ Seçimler, anayasal düzenlemeler, batıda UMH'nin doğudaysa Hafter destekli olan kurum ve kuruluşların birleştirilmesi ve Başkanlık Konseyi gibi meseleleri kapsayan forumda, 24 Aralık 2021'de seçimlerin düzenlenmesi kararı alındı.⁷⁵ Salı günü, Sirte'de 5+5 Ortak Askerî Komitesinin altıncı turu düzenlendi. BM Libya Destek Misyonu öncülüğünde yürütülen ve geçtiğimiz haftalarda imzalanan ateşkesin uygulanmasına yönelik görüşmelerin 13 Kasım'da sona ermesi bekleniyor.⁷⁶ Libya Savunma Bakanlığının perşembe günü yaptığı açıklamaya göre, Libya ve Katar Savunma Bakanlıkları arasında askerî eğitimde iş birliği konulu bir anlaşma imzalandı. Anlaşma için Doha'yı ziyaret eden Selahaddin Nemruş'un, mevkidaşını ve Katar Özel Kuvvetlerinin çalışma alanlarını ziyaret ettikten sonra, Katar Dışişleri Bakanı ile de görüştüğü açıklandı.⁷⁷ Cumartesi günüye Nemruş'un, İstanbul'u ziyaret ederek mevkidaşı Hulusi Akar ile Libya'daki son durumu görüştüğü biliniyor.⁷⁸ Bununla birlikte, hafta içinde yapılan bir diğer habere göre Türkiye, Ulusal Mutabakat Hükûmeti'nin isteği üzerine, Libya Kuvvetlerinin askerî eğitim programlarına verdiği desteği önümüzdeki dönemde de sürdürecektir.⁷⁹ Geçtiğimiz günlerde Akdeniz'de batan göçmen gemilerinde, üç günde 100'den fazla göçmen hayatını kaybetti.⁸⁰ Karaya balıkçılar ve sahil güvenlik tarafından sağ çıkarılanların arasında Nijerya, Gana ve Burkina Faso gibi ülkelere de göçmenlerin olduğu biliniyor.⁸¹

71 <https://www.dailymail.co.uk/wires/ap/article-8949345/Egypt-Sudan-launch-joint-military-exercises.html>

72 <https://www.navyrecognition.com/index.php/news/defence-news/2020/november/9268-british-and-egyptian-navies-conduct-combined-naval-exercises-near-egyptian-coastline.html>

73 <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/12/eight-international-peacekeepers-killed-in-sinai-helicopter-crash>

74 <https://www.libyaherald.com/2020/11/09/libya-political-dialogue-forum-starts-in-tunisia/>

75 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/libyan-parties-agree-to-hold-elections-on-dec-24-2021/2043260>

76 <https://www.aa.com.tr/en/africa/libya-5-5-joint-military-commission-meets-in-sirte/2038892>

77 <https://www.libyaobserver.ly/news/libya-qatars-defense-ministries-sign-cooperation-protocol>

78 <https://www.aa.com.tr/en/africa/turkish-libyan-defense-chiefs-talk-libya-developments/2043809>

79 <https://www.libyaobserver.ly/news/turkey-continues-training-program-libyan-forces>

80 <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/12/bodies-of-74-migrants-wash-up-on-libyan-beach>

81 <https://in.reuters.com/article/libya-migrants/twenty-migrants-drown-in-libya-shipwreck-bodies-wash-ashore-un-idINKBN27T1SM>

• Tunus

Pazartesi sabahı Tunus'ta Libya Siyasi Diyalog Forumu görüşmeleri başladı. Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, çözümün Libyalıların kendilerinden geleceğine inandığını vurgulayarak Libyalı tarafların Tunus'ta onaylanacak seçim yasasına hususi önem vermeleri ve geçiş aşamasından sonra göreve getirileceklerin mevcut yetkililerin olmaması gerektiğini belirtti.⁸² Tunus Ulaştırma Bakanlığı, Libya'yla kara ve hava yollarının açılmasına yönelik yaptıkları anlaşma doğrultusunda, 15 Kasım Pazar gününden itibaren Libya ile hava ulaşımının yeniden başlayacağını duyurdu.⁸³ Ayrıca, koronavirüs sebebiyle sekiz aydır kapalı olan Res Cedir ve Vazin Zehibe Libya Sınır Kapılarının da açıldığı biliniyor.⁸⁴ Başbakan Hişam Meşişi hafta içinde yaptığı açıklamada, Tunus'ta koronavirüs sebebiyle ölü sayılarının 6.000 ila 7.000'i bulabileceğini söyledi. Meşişi, bu durumda etkili bir aşı yaygın olarak kullanıma sunulmadan ülkedeki ölüm oranlarının üçe katlanabileceğinin altını çizdi.⁸⁵ Cumartesi günü, Cumhurbaşkanı Kays Said, Tunus'la Katar'ın çeşitli alanlarda ilişkilerini güçlendirmesine yönelik görüşmeler için Doha'ya bir ziyarette bulundu.⁸⁶

• Cezayir

Geçtiğimiz haftalarda koronavirüse yakalanan ve Almanya'da tedavi gören 74 yaşındaki Cumhurbaşkanı Abdelmecid Tebbun'un kısa sürede döneceği düşünülüyor. Dönüşüyle birlikte yokluğunda kabul almış anayasa taslağıyla ilgili kararnameyi imzalaması bekleniyor.⁸⁷ Bu hafta, eski Fas Başbakanı Abdulilah Benkiran "Mağrib Birliği: Zorluklar ve Riskler" adlı panelde yaptığı konuşmada, Fas ile Cezayir arasındaki sınırların açılmasının önemini üzerinde durarak Cezayir'e bu yönde bir çağrı yaptı.⁸⁸ Cezayir Dışişleri Bakanlığı hafta içinde yaptığı açıklamayla Cezayir'in, Fas ve Polisario Cephesi arasında imzalanan anlaşmanın ihlali anlamına gelen Batı Sahra'daki Kerkerat bölgesinde yaşanan askerî gerginliği şiddetle kınadığını bildirerek bunun bir an önce durdurulması gerektiği çağrısını yaptı.⁸⁹ Bu perşembe her yıl düzenlenen Gaz İhraç Eden Ülkeler Forumu'nun bakanlar düzeyindeki 22. toplantısı, Cezayir ev sahipliğinde gerçekleşti. Dönüşümlü başkanlıkla yürütülen toplantının açılışını Cezayir Enerji Bakanı Abdelmecid Attar yaptı. Bolivya, Rusya, Katar, Mısır, İran, Nijerya, Venezuela, Azerbaycan, Irak, Malezya

82 <https://www.libyaobserver.ly/news/tunisian-president-libyan-dialogue-new-legitimacy-away-trusteeship>

83 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/tunisia-announces-resumption-flights-libya>

84 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-ve-libya-arasinda-8-aydir-kapali-olan-kara-siniri-acildi/2043878>

85 <https://www.thenationalnews.com/world/mena/covid-19-deaths-could-triple-in-tunisia-before-vaccine-prime-minister-says-1.1109807>

86 <https://www.gulf-times.com/story/677994/Tunisian-president-s-visit-to-cement-ties-with-Qat>

87 <https://english.aawsat.com/home/article/2624676/algerian-president-will-soon-return-home-after-receiving-covid-19-treatment>

88 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/eski-fas-basbakani-benkirandan-fas-cezayir-sinirinin-acilmasi-cagrisi/2040961>

89 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-kerkerattaki-askeri-gerginligin-bir-an-once-durdurulmasi-cagrisi-yapti/2043265>

ve Norveç gibi ülkelerin katıldığı forumda gaz sektöründeki güncel dinamikler değerlendirildi.⁹⁰ Bakan Attar, toplantıdan önceki günlerde koronavirüs (Covid-19) salgınının küresel gaz talebinde düşüşe sebep olarak fiyatların oynamasıyla sonuçlanabileceğini belirtmiş ve gaz piyasalarını istikrara kavuşturmak için ortak hareket etmenin düşünülüp düşünülmemeyeceğini sorgulamıştı.⁹¹

• Fas

Geçtiğimiz hafta sonunda başlayan Fransız Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian'ın Fas ziyareti bu hafta başında sonlandı. Ziyarete Fas Dışişleri Bakanı Nasser Bourita ile görüşmenin akabinde Le Drian Fas'ın Libya müzakerelerindeki çabasını takdir ettiğini bir kez daha yineledi.⁹² Bu hafta Fas Kralı 6. Muhammed'in Batı Sahara sorununda Polisario Cephesi güçlerini suçlamasının üzerine Fas bölgeye yönelik askerî operasyon başlattı. Bunun üzerine Polisario Cephesi Batı Sahara ile Fas arasındaki 29 senelik ateşkesin sonlandığını duyurdu.⁹³ Akabinde Ürdün, Umman, Suudi Arabistan, Katar, Kuveyt, BAE, Bahreyn ve Arap Parlamentosu, Fas'ın toprak bütünlüğünü desteklediklerini duyurdu.⁹⁴ Ancak Türkiye belli bir tarafa desteğini açıklamadan Batı Sahara meselesinde taraflar arasında siyasi çözümü desteklediklerini belirtti.⁹⁵ Bu hafta yapılan bir duyuruda, İspanya Başbakanı Pedro Sanchez'in 17 Aralık'ta Fas'ı Yüksek Komite Toplantısı için ziyaret edeceği açıklandı. Bu planlama hafta içinde Fas Hükûmet Başkanı Saad Eddine El Othmani ile mevkidaşı Pedro Sanchez arasındaki telefon görüşmesinden sonra yapıldı.⁹⁶

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Intercontinental Exchange şirketi ile ABD'li Chevron, Occidental Petroleum Corp ve Trafigura AG arasında ABD'nin Asya satışlarında fiyatlandırma kriteri olarak Murban ham petrolü vadeli işleminin kullanılması için bir sözleşme imzalandığını açıklandı. Bu sözleşme Asyalı ham petrol alıcılarına ham petrolünün fiziksel alımlarında yaygın olarak kullanılan Ortadoğu standardı olan Dubai/Umman fiyatlandırmasına alternatif bir kriter oluşturuyor.⁹⁷

90 <https://en.mehrnews.com/news/165834/22nd-GECE-Annual-Ministerial-Meeting-wraps-up-work>

91 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/111120-algerias-attar-calls-for-gas-exporters-group-gecf-to-study-stronger-role>

92 <https://www.morocoworldnews.com/2020/11/325416/frances-fm-welcomes-moroccos-important-efforts-in-libya-conflict/>

93 <https://www.middleeasteye.net/news/morocco-launches-military-operation-western-sahara>

94 <https://www.morocoworldnews.com/2020/11/325959/kuwait-joins-the-growing-arab-support-for-moroccos-act-in-guerguerat/>

95 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkey-voices-support-for-political-solution-in-western-sahara-conflict>

96 <https://www.morocoworldnews.com/2020/11/325800/spain-prime-minister-to-visit-morocco-for-high-level-meeting-in-december/>

97 <https://www.reuters.com/article/us-ice-murban-chevron/ice-inks-deals-with-u-s-firms-to-use-new-uae-based-oil-benchmark-for-sales-to-asia-idUSKBN27Q2P0>

Rus petrol şirketi Rosneft'in açıklamasına göre, şirketin 2020'nin üçüncü çeyreğinde 828 milyon USD net zarar ettiği bildirildi.⁹⁸ Ancak, şirketin FAVÖK'ü üçüncü çeyrekte güçlü petrol fiyatları sayesinde ikinci çeyreğe göre iki katından fazla arttığı açıklandı.⁹⁹

Lukoil yaptığı açıklamada, Irak'taki West Qurna-2 projesi hariç diğer tüm sahalardaki petrol üretiminin, OPEC+ Anlaşması nedeniyle üçüncü çeyrekte %3 düşüşle 18,2 milyon tona düştüğünü açıkladı.¹⁰⁰

• Ortadoğu

ABD Hazine Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı Suriye'deki petrol sektörünün yeniden canlanmasını engellemek için, Suriye'nin petrol rafinerilerine, terminallerine aralarında Lübnanlı bir nakliye şirketine bağlı şirketlerinde bulunduğu 10 kuruluşa yaptırım uygulanacağını açıkladı.¹⁰¹ Yaptırım uygulanan kuruluşlar arasında Suriye Petrol Bakanlığının iki ortağı olan Arfada Petroleum Private Joint Stock Co. ve Lübnan merkezli Sallizar Shipping de bulunuyor.¹⁰²

Rusya-Suriye Ortak Bakanlıklar Arası Koordinasyon Merkezi, Rusya'nın Suriye'nin elektrik hatlarını ve sanayisini yeniden inşa etme projeleri için 1 milyar dolardan fazla kaynak ayırdığını açıkladı.¹⁰³ Ayrıca, İran ile Suriye arasında imzalanan Mutabakat Zaptı çerçevesinde İranlı şirketlerin Suriye'de baraj ve su nakil hatları inşa edeceği açıklandı.¹⁰⁴

Irak ve Suudi Arabistan, OPEC+ kararlarına uygun olarak, petrol sektöründeki pozisyonları koordine etme ve uygun petrol fiyatlarına ulaşmayı garanti edecek tüm taahhütlerine uyma konusunda anlaşabildiklerini açıkladılar.¹⁰⁵ İki ülkede enerji sektöründe iş birliğinin ve OPEC+ çerçevesinde petrol sektöründe deneyimlerini aktarmanın yanı sıra üzerinde anlaşmaya varılmış olan tüm konularda tam olarak uyulması için gerekeni yapacaklarını bildirdi.¹⁰⁶

Irak'ın ekim ayında petrol üretimini günde 150 bin varil artırarak resmî OPEC+ kotasını aştığı bildirildi. IKBY ve Merkezî Yönetim'in toplam üretiminin günde ortalama 3,84 milyon varil olduğu açıklandı.¹⁰⁷

BAE'ye ait Dana Gas, IKBY'de bulunan Khor Mor Gaz Sahası'ndaki genişleme faaliyet-

98 <https://www.aa.com.tr/en/energy/finance/russias-rosneft-reports-64-billion-ruble-loss-in-3q20/31051>

99 <https://www.marketwatch.com/story/rosneft-books-loss-but-oil-prices-lift-earnings-2020-11-13>

100 <https://www.lukoil.com/PressCenter/Pressreleases/Pressrelease?rid=502963>

101 <https://www.maritime-executive.com/article/us-imposes-sanctions-on-syrian-oil-and-lebanese-shipping-company>

102 <https://www.ndtv.com/world-news/us-imposes-new-sanctions-on-syria-targets-oil-intelligence-2322969>

103 <https://tass.com/economy/1222505>

104 <https://en.mehrnews.com/news/165841/Iranian-firms-to-build-dam-water-transmission-lines-in-Syria>

105 <https://www.reuters.com/article/saudi-oil-iraq-idAFL8N2HW7BP>

106 <https://sputniknews.com/middleeast/202011111081123084-iraq-and-saudi-arabia-agree-to-coordinate-positions-within-opec/>

107 <https://www.iraqoilreport.com/news/october-production-rises-4-despite-opec-plus-quota-43254/>

lerin ilk kısmını oluşturan ve üretimi 400 MMcf arttıracak adımın 2022 yılının dördüncü çeyreğine sarkabileceğini açıkladı. Buna ek olarak, ikinci genişleme aşamasının ise 2025 yılının dördüncü çeyreğinde gerçekleşebileceğini açıkladı.¹⁰⁸

Irak, Basra Light ham petrolünün Asya'ya aralık ayı resmî satış fiyatını (OSP), Umman/Dubai benchmarkına göre varil başına 15 ¢ arttırmakla 45 ¢'e çıkardı.¹⁰⁹

Lübnan Ulusal Haber Ajansı, Lübnan'ın kuzeyinde bulunan Irak'tan Lübnan'a petrol taşıyan Akkar'daki Kerkük-Trablus Petrol Boru Hattı'na kimliği belirsiz kişiler tarafından sabotaj gerçekleştirildiği açıklandı. Sabotajdan sonra, delinerek hasar alan boru hattından sızan petrol bölgede yangına sebep olduğu bildirildi.¹¹⁰

Mısır Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı'nın açıklamasına göre, 2020 Ekim ayına kadarki dönemde 14 farklı petrol ve gaz anlaşması imzaladıklarını bildirdi. Bu anlaşmalar sayesinde, Mısır'ın şu anda 5,7 milyar dolarlık yatırımlarla 2023 yılına kadar petrol ürünlerinde kendi kendine yetmesine yardımcı olacak üç petrol arıtma projesini hayata geçeceği duyuruldu.¹¹¹

Mısır Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı yaptığı açıklamada, Assiut Oil Refining Company'nin ve Assiut National Oil Processing Company'nin üretim komplekslerinin Mısır'ın 2030 vizyonu çerçevesinde Yukarı Mısır da yılda 800 bin benzin ve 2,8 milyon ton dizel üretmeyi planladığını açıkladı.¹¹²

BP yaptığı açıklamada, Mısır'ın Doğu Akdeniz'deki Qattameya ve Atoll-4 Sahalarından doğal gaz üretimine başladığını bildirdi. Qattameya Sahası'nın günde yaklaşık 50 MMcf doğal gaz üretmesi beklenirken Atoll-4'ün günde 105 MMcf üretebileceği bildirildi. Atoll-4 Sahası'ndaki üretimin Mısır ulusal şebekesine yönlendirileceği açıklandı.¹¹³

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) yaptığı açıklamada, petrol üretiminin günde 1,2 milyon varile ulaştığını açıkladı.¹¹⁴ Sharara Sahası'ndaki boru hattında meydana gelen bir sorundan dolayı üretimin günde 250 bin varilden 175 bin varile de düştüğü bildirildi.¹¹⁵ Ayrıca NOC, Libya'nın petrol üretim faaliyetlerinin bölgedeki gruplar tarafından engellenmeye çalışıldığını da açıkladı.¹¹⁶

108 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/podcasts/focus/111120-tanker-freight-q4-demand-destruction>

109 <https://www.reuters.com/article/iraq-oil-prices/iraq-raises-prices-to-asia-of-december-basra-light-heavy-crude-idUSL4N2HWOL4>

110 http://www.xinhuanet.com/english/2020-11/14/c_139516438.htm

111 <https://english.mubasher.info/news/3719487/Egypt-pens-14-oil-gas-deals-since-March/>

112 https://www.zawya.com/mena/en/business/story/Egypt-sets-up-two-petroleum-complexes-in-Upper-Egypt-SNG_189433571/

113 <https://egyptoil-gas.com/news/bp-commences-natural-gas-production-from-qattameya-atoll-fields/>

114 <https://in.reuters.com/article/libya-oil/update-1-libyan-oil-production-tops-12-million-bpd-source-idINL1N2HZ0SF>

115 <https://www.oilandgas360.com/libya-passes-1-million-barrel-per-day-oil-production-milestone-1-3-million-bpd-by-year-end/>

116 <https://themalaysianreserve.com/2020/11/09/libya-oil-output-hits-million-barrels-daily/>

İran Bütçe ve Planlama Teşkilatı Başkan Yardımcısı'nın yaptığı açıklamaya göre, İran yılının 21 Mart 2020'de başlamasından bu yana petrol ihracatının günde 600 bin varil ile 700 bin varil civarında olduğunu açıkladı. Ancak bu açıklama gene aynı makam tarafından bir sonraki yıl için planlanan rakamlar olduğu ve açıklamanın doğru olmadığı belirtildi.¹¹⁷

Pars Oil and Gas Company'nin yaptığı açıklamaya göre, South Pars Faz 11'de sondaj kulesinin kurulmasını tamamladı ve Katar ile paylaştığı ortak sahadan gaz üretimini artırmak için SPD11B Sahası'nda sondaj çalışmalarına başladı. İlk aşamada, beş adet geliştirme kuyusu açılması ile üretimi günde 500 milyon fit küp oranında olacağı ve ilerleyen dönemde toplam gaz geri kazanımı günde bir milyar fit küpe ulaşacağı planlandığı bildirildi.¹¹⁸

Saudi Aramco, Çin'in 2060 yılına kadar karbon salınımını azaltma politikası doğrultusunda Çin'e doğal gaz satmak istediklerini açıkladı. Şirket uzun vadede LNG piyasasında aktif rol almak istediğini de bildirdi.¹¹⁹

Suudi Arabistan'ın yayınladığı resmî verilere göre ham petrol ihracatı temmuz ayındaki 5,73 milyon varilden ağustos ayında 5,97 milyon varile yükseldiği açıklandı.¹²⁰

Fitch yaptığı açıklamada, Suudi Aramco ile ilgili görünümünü durağandan olumsuzla değiştirdiğini bildirdi. Fitch ayrıca Aramco'nun Uzun Vadeli İhraççı Temerrüt Notunu (Long-Term Issuer Default Rating) 'A' olarak teyit etti ancak şirketin notunu devlet yönetimi ile yakın bağlantıları nedeniyle kısıtladığını açıkladı.¹²¹

Suudi Arabistan, İran destekli Husilerin Saudi Aramco'ya ait İzan eyaletindeki rafineri ve terminali patlayıcı yüklü bir bot ile hedef almaya çalıştıklarını ama başarısız olduklarını açıkladı.¹²² ¹²³ Mısır yapılan bu saldırı girişimini ve Husileri şiddetle kınadığını açıkladı.¹²⁴

Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketi (ADNOC) ve TOTAL, BAE'in ilk konvansiyonel olmayan doğal gaz sahasından ilk teslimatını gerçekleştirdiklerini açıkladılar.¹²⁵

117 <https://www.reuters.com/article/us-iran-oil-exports/iran-has-exported-700000-bpd-of-oil-since-march-fars-reports-idUSKBN27R0XX>

118 <https://www.euro-petrole.com/petropars-initiates-drilling-operations-at-south-pars-phase-11-n-i-21345>

119 <https://www.almowaten.net/2020/11/أرامكو-مستعدة-لتزويد-الصين-بالغاز-الط>

120 <https://energy.economicstimes.indiatimes.com/news/oil-and-gas/saudi-crude-exports-rise-to-5-97-mln-bpd-in-august-jodi/78762614>

121 <https://www.fitchratings.com/research/corporate-finance/fitch-revises-saudi-aramco-outlook-to-negative-affirms-idr-at-a-10-11-2020>

122 <https://www.aljazeera.com/news/2020/7/13/yemens-houthis-say-saudi-oil-facility-hit-in-overnight-attack>

123 <https://www.stripes.com/news/middle-east/saudis-say-they-thwarted-attack-on-oil-facility-near-yemen-1.651972>

124 <https://www.egypttoday.com/Article/1/94202/Egypt-condemns-attempt-of-attack-by-Houthis-against-Saudi-oil>

125 <https://www.worldoil.com/news/2020/11/11/adnoc-and-total-deliver-first-unconventional-gas-from-the-uae>

ADNOC yaptığı açıklamada, Vitol ile 1,8 milyon tonluk altı yıllık ve Total ile 0,75 milyon tonluk iki yıllık LNG tedarik anlaşması imzaladığını açıkladı.¹²⁶

Singapurlu Pavilion Energy, Qatar Petroleum'dan Singapur'a yılda 1,8 milyon tonluk LNG ithalatı için anlaşma imzaladığı açıklandı. On yıllık LNG satış ve satın alma sözleşmesinin 2023'ten itibaren yürürlüğe gireceği belirtildi.¹²⁷

126 <https://www.reuters.com/article/emirates-adnoc-int/adnoc-says-signs-lng-supply-agreements-with-vitol-and-total-idUSKBN27R1G5>

127 <https://oglinks.news/qatar-petroleum/news/pavilion-signs-deal-with-s-lng-trading-arm>